

บทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของไตรรงค์ สุวรรณคีรี :
ศึกษาในช่วงเวลาปี พ.ศ. 2523 - 2565*

THE ROLE AND POLITICAL COMMUNICATION PROCESS OF TRAIRONG SUWANKIRI:
A STUDY OF THE PERIOD 1980 - 2022

สุภากาญจน์ ชัยฤกษ์*, กฤตกร ทองนอก

Supakarn Chairerg*, Krittakorn Thongnok

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: Supakarn_cha@nstru.ac.th

*Tel: 082-275-7590

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบททางเศรษฐกิจและการเมืองที่ส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของไตรรงค์ สุวรรณคีรี ในช่วงปี พ.ศ. 2523 – 2565 และ 2) ศึกษาบทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมือง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการวิจัยเอกสารทั้งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ กำหนดเกณฑ์คัดเลือกแบบเจาะจง ใช้วิธีการวิเคราะห์หว่านถรรมร่วมกับการวิเคราะห์แก่นสาระ ผลการวิจัยพบว่า บริบทการเมืองและเศรษฐกิจผลักดันให้เกิดการปรับยุทธศาสตร์การสื่อสาร ได้แก่ 1) ยุคประชาธิปไตยครึ่งใบ เน้น “การสื่อสารเพื่อสร้างเสถียรภาพ” รับมืออิทธิพลทหารและวิกฤตเศรษฐกิจ 2) ยุคปฏิรูปการเมืองและวิกฤตต้มยำกุ้ง เน้น “การสื่อสารเพื่อสร้างความเชื่อมั่น” นำข้อมูลเชิงประจักษ์ทางเศรษฐศาสตร์มาใช้อธิบายเพื่อคลี่คลายความตระหนก และ 3) ยุคสื่อดิจิทัลและขัดแย้งทางอุดมการณ์ ขยายช่องทางสู่แพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อ “สื่อสารตอกย้ำจุดยืน” อย่างตรงไปตรงมาจนได้รับยกย่องเป็น “ดาวสภา” และเมื่อวิเคราะห์ผ่านกระบวนการสื่อสารทฤษฎี SMCR ของ Berlo และแบบจำลองของ McNair พบว่า ผู้ส่งสารมีความเชี่ยวชาญระดับปริญญาเอกและตั้งทีมวิชาการเกือบ 20 คนเพื่อเตรียมข้อมูลทำให้เนื้อหาสารถูกต้องแม่นยำ ผสมผสานวาทีศิลป์ อารมณ์ขัน และภาษาถิ่นได้ สื่อสารผ่านช่องทางหลักคือสภาผู้แทนราษฎรเพื่อกำหนดวาระทางสังคม ส่งผลให้สามารถรับมือวิกฤตและโน้มน้าวใจผู้รับสารทุกระดับได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากความสำเร็จนี้นำไปสู่การค้นพบ “โมเดลวาทีศิลป์ทางการเมืองบนฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์” ซึ่งพิสูจน์ว่าการสื่อสารที่ยั่งยืนต้องบูรณาการศิลปะการนำเสนอเข้ากับความหนักแน่นของข้อมูล งานวิจัยนี้จึงเสนอให้องค์กรนิติบัญญัติและพรรคการเมืองสร้างกลไกสนับสนุนข้อมูลเพื่อยกระดับคุณภาพการอภิปรายในภาพรวมแทนการพึ่งพาศักยภาพส่วนบุคคลเพียงอย่างเดียว

คำสำคัญ: บริบททางการเมือง, บทบาททางการเมือง, กระบวนการสื่อสารทางการเมือง, ไตรรงค์ สุวรรณคีรี, ดาวสภา

Abstract

This research article aims to 1) study the economic and political contexts affecting Trairong Suwankiri's political communication from 1980 to 2022, and 2) examine his political roles and communication processes. Employing a qualitative approach, this study utilizes documentary research from primary and secondary sources selected through purposive sampling. Data were analyzed using both

discourse and thematic analyses. The findings reveal that shifting political and economic contexts necessitated the adjustment of his communication strategies across three main eras: 1) the semi-democratic era, characterized by “communication to create stability” to counter military influence and economic crises; 2) the political reform and Tom Yum Goong crisis era, marked by “communication to build confidence” utilizing empirical economic data to alleviate public panic; and 3) the digital media and ideological conflict era, where he expanded his reach to online platforms for straightforward “communication to reiterate standpoints,” ultimately earning him the title “Star of Parliament.” Based on Berlo's SMCR communication process theory and McNair's political communication model, the analysis indicates that as a source, Trairong leveraged his doctoral-level expertise and an academic team of nearly 20 individuals for meticulous information preparation. This ensured accurate messaging, strategically blended with rhetoric, humor, and the Southern Thai dialect. By utilizing the House of Representatives as his primary channel to set the social agenda, he effectively managed crises and persuaded audiences across all demographics. This success culminated in the discovery of the “Data-Driven Charismatic Political Communication Model,” demonstrating that sustainable political communication must integrate the art of presentation with solid empirical data. Consequently, this research suggests that legislative organizations and political parties establish data-support mechanisms to elevate the overall quality of parliamentary debates, rather than relying solely on individual potential.

Keywords: Political Contexts, Political Role, Political Communication Process, Trairong Suwankiri, Star of the Parliament

บทนำ

การสื่อสารทางการเมืองเป็นกลไกสำคัญที่มีบทบาทต่อการกำหนดทิศทางของระบบการเมืองและการพัฒนาประชาธิปไตย โดยทำหน้าที่เป็นเครื่องมือที่ผู้ปกครองและนักการเมืองใช้ในการสร้างความเข้าใจ โน้มน้าวใจ และสร้างความชอบธรรมทางอำนาจแก่ประชาชน กระบวนการดังกล่าวไม่ได้เป็นเพียงการส่งผ่านข้อมูลข่าวสารระหว่างรัฐกับพลเมืองเท่านั้น แต่เปรียบเสมือน “เส้นประสาทของการปกครอง” (Nerves of Government) ที่เชื่อมโยงทุกภาคส่วนในระบบการเมืองเข้าด้วยกัน เพื่อให้รัฐสามารถควบคุม ชี้นำ และสร้างความร่วมมือจากประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายต่าง ๆ จนบรรลุเป้าหมายสูงสุด (Deutsch, K. W., 1969) ในมิติของการดำรงรักษาระบบการเมือง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Almond, G. A. & Powell, G. B. ที่ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของการสื่อสารทางการเมือง (Almond, G. A. & P owell, G. B. , 1980) โดยชี้ให้เห็นว่าการสื่อสารเป็นหน้าที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างระบบการเมือง (System Function) ซึ่งสอดแทรกอยู่ในทุกกระบวนการและมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อความอยู่รอดของระบบ รวมถึงเป็นเครื่องมือสำคัญในกระบวนการกล่อมเกลாதทางการเมือง (Political Socialization) แก่พลเมืองในระบบประชาธิปไตย (Almond, G. A. & P owell, G. B. , 1980) ซึ่งแนวคิดเหล่านี้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติที่ว่าด้วยการสร้างพลเมืองและการสื่อสารของภาครัฐ เพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักรู้ทางการเมืองที่ถูกต้อง (นันทนา นันทวโรภาส, 2558)

อย่างไรก็ตาม บทความนี้เล็งเห็นว่าช่องว่างของความรู้ (Research Gap) ในปัจจุบัน การสื่อสารทางการเมืองมักเน้นแต่ความรวดเร็วหรือการสร้างกระแสบนสื่อกลางต่าง ๆ จนขาด “คุณภาพของเนื้อหาสาระ” และ “ฐานข้อมูลที่ถูกต้อง” ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้การสื่อสารในปัจจุบันขาดความน่าเชื่อถือและไม่ยั่งยืน (พิรธพร รามสุต และคณะ, 2562)

ในประวัติศาสตร์การเมืองไทยร่วมสมัย บุคคลที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในด้านวาทศิลป์ทางการเมืองคือ ไตรรงค์ สุวรรณคีรี ที่มีความโดดเด่นในการอธิบายประเด็นทางเศรษฐกิจและการเมืองที่ซับซ้อนให้ประชาชนเข้าใจได้ง่าย (มิรันตี บุญแก้ว, 2550) ซึ่งสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้อย่างเป็นรูปธรรม เช่น การใช้ข้อมูลเชิงลึกผสมผสานกับวาทศิลป์ในการอธิบายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในอดีต จนสร้างแรงกดดันและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ในแง่ของมุมมองทางทฤษฎี กระบวนการสื่อสารของ ไตรรงค์ สุวรรณคีรี สามารถอธิบายได้ผ่านทฤษฎีกระบวนการสื่อสาร SMCR ซึ่งประกอบด้วย ผู้ส่งสาร (Source) ที่มีทักษะความรู้ เนื้อหาสาร (Message) ที่ถูกออกแบบบนฐานข้อเท็จจริง ช่องทาง (Channel) เช่น รัฐสภา และผู้รับสาร (Receiver) คือประชาชน (Berlo, D. K., 1960) สอดคล้องกับงานวิจัยของ McCombs, M. E. & Shaw, D. L. ที่ได้ศึกษาเรื่องทฤษฎีการกำหนดวาระสื่อ (McCombs, M. E. & Shaw, D. L., 1972)

ดังนั้น การศึกษาบทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของ ไตรรงค์ สุวรรณคีรี ในช่วงปี พ.ศ. 2523 - 2565 ซึ่งเป็นระยะเวลา 42 ปี ที่กลุ่มตัวอย่างต้องเผชิญกับปัญหาและความท้าทายตั้งแต่ยุคประชาธิปไตยครึ่งใบที่ต้องต่อสู้กับกลุ่มอิทธิพล ไปจนถึงยุคสื่อสังคมออนไลน์ที่เต็มไปด้วยความขัดแย้งทางอุดมการณ์ (ชน บหจร, 2565) จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อสร้างต้นแบบ (Model) ให้แก่นักการเมืองรุ่นใหม่ ในการสื่อสารบนฐานความรู้ ซึ่งจะช่วยยกระดับการเมืองภาพรวมของประเทศได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงบริบททางเศรษฐกิจและการเมืองที่ส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของไตรรงค์ สุวรรณคีรี ในช่วงเวลาปี พ.ศ. 2523 - 2565
2. เพื่อศึกษาถึงบทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของไตรรงค์ สุวรรณคีรี ในช่วงเวลาปี พ.ศ. 2523 - 2565

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยอาศัยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

2. ประชากรและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกเอกสารแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยคัดเลือกเฉพาะเอกสารที่มีความสมบูรณ์และเกี่ยวข้องกับวิกฤตการณ์ทางการเมือง การอธิบายที่สำคัญของ ไตรรงค์ สุวรรณคีรี ในช่วงปี พ.ศ. 2523 - 2565 แบ่งเป็นข้อมูลปฐมภูมิ เช่น บันทึกการอธิบาย และคลิปวิดีโอการปราศรัย จำนวน 5 ชิ้น และข้อมูลทุติยภูมิ เช่น บทความวิชาการ วิทยานิพนธ์ และตำรา จำนวน 13 ชิ้น ทั้งนี้ เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกใช้ข้อมูลปฐมภูมิจำนวน 5 ชิ้น เนื่องจากได้พิจารณาคัดเลือกแบบเจาะจงแล้วว่า ข้อมูลทั้ง 5 ชิ้นนี้มีความสำคัญสูงสุดและเป็นตัวแทนที่ครอบคลุมถึงจุดเปลี่ยนผ่านที่สำคัญทางการเมืองในทั้ง 3 ยุคสมัย (ยุคประชาธิปไตยครึ่งใบ, ยุคปฏิรูปการเมืองและวิกฤตเศรษฐกิจ, และยุคสื่อดิจิทัล) ซึ่งสามารถสะท้อนข้อมูลกระบวนการสื่อสารได้อย่างครบถ้วนรอบด้านจนถึงจุดอิ่มตัวของข้อมูล (Data Saturation) แล้ว

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบบันทึกข้อมูลและแบบจัดหมวดหมู่ข้อมูล ซึ่งผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) เชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์และนิเทศศาสตร์ ทั้งนี้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความน่าเชื่อถือและความรัดกุมของเครื่องมือวิจัย ได้มีการกำหนดเกณฑ์ในการถอดรหัส (Coding) ไว้อย่างเป็นระบบ เช่น การจัดกลุ่มวาทกรรมตามยุคสมัย และการถอดรหัสตามกลยุทธ์การสื่อสาร (วาทกรรมเปรียบเทียบ, ภาษาถิ่น, ข้อมูลเชิงประจักษ์) โดยมีการแสดงตัวอย่างหน้าตาของแบบบันทึกและแบบจัดหมวดหมู่ข้อมูล ไว้ในภาคผนวก

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Analysis) ร่วมกับการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic Analysis) แทนการใช้เพียงการวิเคราะห์เนื้อหาแบบกว้างๆ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย โดยในการวิเคราะห์วาทกรรมนั้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์อย่างลึกซึ้งเพื่อให้เห็นว่า การใช้วาทกรรมที่เป็นศิลปะการนำเสนอ เช่น การใช้อารมณ์ขันเปรียบเปรยและการพูดภาษาถิ่นได้ ได้ทำงานสอดคล้องประสานร่วมกันในทางปฏิบัติกับชุดข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เตรียมการมาอย่างรัดกุมโดยทีมวิชาการและที่ปรึกษาเกือบ 20 คน เพื่อตอบย้ำให้เห็นว่าลีลาและวาทศิลป์ในการพูดของกลุ่มตัวอย่าง ไม่ได้แยกขาดจากกระบวนการเตรียมข้อมูลที่หนักแน่นและถูกต้อง

5. จริยธรรมการวิจัย แม้จะเป็นการวิจัยเอกสาร ผู้วิจัยได้ยึดมั่นในการรักษาความเป็นธรรมในการนำเสนอข้อมูล และไม่มีการบิดเบือนเจตนารมณ์ดั้งเดิมของผู้ส่งสารแต่อย่างใด รวมถึงมีการระบุที่มาของการใช้เครื่องมือปัญญาประดิษฐ์ในการจัดทำแผนภาพประกอบองค์ความรู้อย่างโปร่งใส

ผลการวิจัย

1. บริบททางเศรษฐกิจและการเมืองที่ส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของ ไตรรงค์ สุวรรณคีรี

ตลอดระยะเวลา 42 ปี (พ.ศ. 2523 - 2565) บริบทการเมืองและเศรษฐกิจของไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญที่ทำให้ ไตรรงค์ สุวรรณคีรี ต้องปรับยุทธศาสตร์การสื่อสารทางการเมืองให้เท่าทันสถานการณ์เพื่อคลี่คลายวิกฤตการณ์ต่างๆ โดยแบ่งออกเป็น 3 ยุคสำคัญ ดังนี้

1.1 ยุคประชาธิปไตยครึ่งใบ (พ.ศ. 2523 - 2531) รัฐบาลเผชิญความท้าทายจากอิทธิพลของกองทัพ ปัญหาลัทธิคอมมิวนิสต์ และวิกฤตการลดค่าเงินบาท ไตรรงค์ในฐานะโฆษกรัฐบาลจึงใช้ “การสื่อสารเพื่อสร้างเสถียรภาพ” ผ่านรัฐสภาและสื่อสิ่งพิมพ์ โดยผสมผสานภาษาถิ่นได้เพื่อสร้างความใกล้ชิดและดึงมวลชนให้มีส่วนร่วมในการต่อต้านภัยคุกคามทางอุดมการณ์

1.2 ยุคปฏิรูปการเมืองและวิกฤตเศรษฐกิจ (ช่วงปี พ.ศ. 2540) สังคมตื่นตัวเรื่องรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนแต่ต้องเผชิญกับวิกฤตต้มยำกุ้ง ยุทธศาสตร์การสื่อสารจึงมุ่งเน้น “การสื่อสารเพื่อสร้างความเชื่อมั่น” โดยนำข้อมูลเชิงประจักษ์และตัวเลขทางเศรษฐกิจที่ซับซ้อนมาย่อเป็นภาษาง่ายๆ ผสมผสานกับวาทศิลป์เชิงเปรียบเปรยเพื่อคลี่คลายความตระหนกของประชาชน

1.3 ยุคสื่อดิจิทัลและความขัดแย้งทางอุดมการณ์ (พ.ศ. 2557 - 2565) บริบทภูมิทัศน์สื่อเปลี่ยนสู่ Social Media ที่เต็มไปด้วยข่าวปลอมและความขัดแย้ง ไตรรงค์จึงปรับเป็น “การสื่อสารเพื่อตอบโต้จุดยืน” ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อตอบโต้ประเด็นทางอุดมการณ์อย่างตรงไปตรงมาและปกป้องสถาบันหลักของชาติ

ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์บริบททางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่แปรเปลี่ยนไปในแต่ละช่วงเวลา สามารถนำมาเปรียบเทียบกับยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้เห็นพัฒนาการอย่างเป็นรูปธรรมได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบกลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองของ ไตรรงค์ สุวรรณคีรี ในแต่ละยุคสมัย

ยุคสมัยทางนโยบาย /การเมือง	ความท้าทายหลักทาง บริบทสังคม	ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การสื่อสาร ทางการเมืองของ ไตรรงค์ สุวรรณคีรี
ยุคประชาธิปไตยครึ่งใบ (รัฐบาล พล.อ.เปรม พ.ศ.2523-2531)	อิทธิพลของทหาร (กลุ่มยังเติร์ก), ปัญหาคอมมิวนิสต์ วิกฤต เศรษฐกิจ, การลดค่าเงินบาท	สื่อสารเพื่อสร้างเสถียรภาพ เน้นใช้รัฐสภาและสื่อสิ่งพิมพ์เป็น หลัก ใช้การพูดภาษาถิ่นได้เพื่อสร้างความใกล้ชิด
ยุคปฏิรูปการเมืองและวิกฤต เศรษฐกิจ (ช่วงก่อนและหลัง พ.ศ. 2540)	วิกฤตต้มยำกุ้ง, ปัญหาหนี้สินของ ประเทศ, การร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับประชาชน	สื่อสารเพื่อสร้างความเชื่อมั่น: ใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ทาง เศรษฐศาสตร์ชั้นสูงมาย่อเป็นภาษาง่ายๆ ผสมผสานอารมณ์ ขัน ชี้แจงแนวทางฟื้นฟูประเทศ

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบกลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองของ ไตรรงค์ สุวรรณคีรี ในแต่ละยุคสมัย (ต่อ)

ยุคสมัยทางนโยบาย /การเมือง	ความท้าทายหลักทาง บริบทสังคม	ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การสื่อสาร ทางการเมืองของ ไตรรงค์ สุวรรณคีรี
ยุคสื่อดิจิทัล/ขัดแย้งอุดมการณ์ อุดมการณ์ (รัฐบาล พล.อ. ประยุทธ์ พ.ศ.2557-2565)	ความแตกแยกทางอุดมการณ์, การสื่อสารผ่าน Social Media อย่างรวดเร็ว	สื่อสารเพื่อตอกย้ำจุดยืน: ปรับตัวใช้สื่อออนไลน์ (Facebook) ในการโต้แย้งทางอุดมการณ์อย่างตรงไปตรงมาแถลงจุดยืนใน การปกป้องสถาบันหลักของชาติ และชี้แนะนโยบายเชิงมหภาค

2. บทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของไตรรงค์ สุวรรณคีรี

จากการวิเคราะห์ผ่านกรอบทฤษฎี SMCR พบว่าความสำเร็จเกิดจากกระบวนการที่วางแผนอย่างเป็นระบบ ดังนี้

2.1 ด้านผู้ส่งสาร (Source) มีความน่าเชื่อถือสูงจากภูมิหลังการศึกษาระดับปริญญาเอก และมีการทำงานบนฐานข้อมูลที่รัดกุมโดยจัดตั้งทีมวิชาการและที่ปรึกษาเกือบ 20 คน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลก่อนการอภิปรายทุกครั้ง

2.2 ด้านเนื้อหาสาร (Message) บูรณาการทั้ง “ศาสตร์” และ “ศิลป์” โดยใช้กลยุทธ์หลัก ได้แก่ 1) วาทกรรมเชิงเปรียบเทียบและอารมณ์ขันเพื่อลดความตึงเครียด 2) วาทกรรมภาษาถิ่นใต้เพื่อสร้าง ความเป็นกันเองและรักษาสถานะเสียง และ 3) วาทกรรมบนฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ที่น่าทึ่งระดับมหภาค มาผูกโยงกับประสบการณ์ชีวิตประจำวันของประชาชน

2.3 ด้านช่องทาง (Channel) ใช้สภาผู้แทนราษฎรเป็นช่องทางหลักเพื่อสร้างความชอบธรรม และส่งต่อประเด็นให้สื่อมวลชนนำไปขยายผลต่อจนเกิดการกำหนดวาระทางสังคม

2.4 ด้านผู้รับสาร (Receiver) มีความเข้าใจวัฒนธรรมและทัศนคติของประชาชนทุกระดับชั้น จึงสามารถปรับลีลาการพูดให้เข้าถึงมวลชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

ความสำเร็จในการสื่อสารทางการเมืองของ ไตรรงค์ สุวรรณคีรี สะท้อนถึงรูปแบบการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพในบริบทการเมืองไทย ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสามารถในการปรับตัวและรักษาเสถียรภาพตลอดเส้นทางการเมืองยาวนานกว่า 40 ปี (ไทยโพสต์, 2565) ความสำเร็จนี้สอดคล้องกับทฤษฎี SMCR (Berlo, D. K., 1960) อย่างไรก็ดี เมื่อวิเคราะห์ในเชิงวิพากษ์ (Critical Discussion) จะเห็นว่าโมเดลการสื่อสารนี้มีความโดดเด่น และเหนือกว่ารูปแบบการสื่อสารกระแสหลักในยุคเดียวกันอย่างชัดเจน ในอดีต นักการเมืองส่วนใหญ่มักพึ่งพาเพียง “โวหารและวาทศิลป์” เพื่อปลุกกระตือรือร้นมวลชนแต่ขาดข้อมูลเชิงลึกรองรับ ในขณะที่ฝั่ง “นักวิชาการหรือเทคโนแครต” แม้จะมีข้อมูลที่ถูกต้องแต่กลับล้มเหลวในการสื่อสารให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจการที่ ไตรรงค์ สุวรรณคีรี สามารถ “หลอมรวม” (Convergence) ความเป็นเลิศทั้งสองด้าน คือ ศิลปะและเสน่ห์ในการนำเสนอ (Art & Charisma) เข้ากับ ความหนักแน่นของเนื้อหาสาระ (Substance & Data) จึงเป็นการอุดช่องโหว่ของการสื่อสารทางการเมืองในยุคหนึ่ง ทำให้สารที่สื่อออกไปไม่เพียงแต่ดึงดูดความสนใจได้ดี แต่ยังสร้างความน่าเชื่อถือซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้โมเดลนี้มีความยั่งยืน การทำงานคู่กันอย่างเป็นระบบร่วมกับทีมวิชาการนี้ทำให้ทฤษฎี SMCR มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นในทางปฏิบัติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ McNair, B. ที่ได้ศึกษาเรื่องการสื่อสารทางการเมือง (McNair, B., 2011) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณก นิลดำ ที่ระบุว่าปัจจัยบริบททางการเมืองในแต่ละยุคสมัยมีผลต่อการเลือกใช้รูปแบบและกลยุทธ์การสื่อสารของผู้นำอย่างมีนัยสำคัญ (กรรณก นิลดำ, 2559)

นอกจากมิติทางทฤษฎีแล้ว เมื่อพิจารณาถึง ข้อจำกัดหรือความท้าทายในยุคภูมิทัศน์สื่อใหม่ (New Media) แม้ ไตรรงค์ สุวรรณคีรี จะใช้รัฐสภาเป็นช่องทางหลักได้อย่างดีเยี่ยม แต่ในยุคสื่อดิจิทัลตามแนวคิดของ

พินิจ รามสูต ที่มักเต็มไปด้วยวาทกรรมสร้างความเกลียดชังและข่าวปลอม (พินิจ รามสูต และคณะ, 2562) (Fake News) ทำให้นักการเมืองต้องปรับเปลี่ยนลีลาการใช้การสื่อสารเพื่อตอกย้ำจุดยืนและสร้างวิวาทะอย่างตรงไปตรงมาเพื่อโต้แย้งในประเด็นทางสังคมและการเมืองมากขึ้น (มติชนทีวี, 2565) โมเดลวาทศิลป์บนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์นี้ มีข้อควรระวังสำคัญเมื่อนำมาปรับใช้ คือ “ความเร็วในการตอบสนอง (Speed of Response)” เนื่องจากจุดแข็งของโมเดลนี้คือความถูกต้องแม่นยำที่เกิดจากกระบวนการตรวจสอบข้อมูล (Fact-checking) และการเตรียมพร้อมอย่างรัดกุมของทีมวิชาการ ซึ่งต้องใช้เวลา ทว่าในโลกออนไลน์ ข่าวปลอมสามารถแพร่กระจายและสร้างความเชื่อผิดๆ ได้ในเวลาเพียงไม่กี่นาที ความท้าทายของนักการเมืองยุคปัจจุบันที่ต้องการใช้โมเดลนี้ จึงอยู่ที่การหาจุดสมดุลระหว่าง “ความรวดเร็วในการชี้แจง” กับ “ความถูกต้องและหนักแน่นของข้อมูล” เพื่อให้สามารถรับมือกับความรวดเร็วของสังคมออนไลน์ได้อย่างทันท่วงที โดยไม่สูญเสียความน่าเชื่อถือซึ่งเป็นแก่นแท้ของการสื่อสาร

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาวิจัยนี้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่ที่เรียกว่า “โมเดลวาทศิลป์ทางการเมืองบนฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์” (Data-Driven Charismatic Political Communication Model) ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากระบวนการสื่อสารที่ยั่งยืนต้องประกอบด้วย 2 ส่วนที่บูรณาการกัน คือ 1) ศิลปะในการนำเสนอ และ 2) ความหนักแน่น ของข้อมูล การผสมผสานทั้งสองส่วนนี้จึงกลายเป็นนวัตกรรมทางการเมืองการสื่อสารที่ทำให้นักการเมืองประสบความสำเร็จ อย่างยั่งยืน ดังรูปภาพ

ภาพที่ 1 โมเดลวาทศิลป์ทางการเมืองบนฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่มา: สังเคราะห์จากการวิจัย โดยสุภาภาณูญ์ ชัยฤกษ์ และกฤตกร ทองนอก

โมเดลวาทศิลป์ทางการเมืองบนฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงให้เห็นถึงนวัตกรรม ทาง การสื่อสารที่พิสูจน์ว่ากระบวนการสื่อสารทางการเมืองที่ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนนั้น จะต้องเกิดจากการบูรณาการองค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วนเข้าด้วยกัน ได้แก่ 1) ศิลปะและเสน่ห์ ในการนำเสนอ (Art & Charisma) 2) ความหนักแน่นของเนื้อหาสาระและข้อมูล (Substance & Data) การหลอมรวมความเป็นเลิศทั้งสองด้านนี้เข้าด้วยกัน จะช่วยอุดช่องโหว่ของการสื่อสารทางการเมืองแบบเดิม ทำให้ข้อความที่สื่อออกไปไม่เพียงแต่ดึงดูดความสนใจได้ดี แต่ยังสร้างความน่าเชื่อถือให้กับ ผู้ส่งสารได้อย่างยั่งยืน

สรุปและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยชิ้นนี้ได้ทำลายมายาคติที่ว่านักการเมืองที่พูดเก่งคือผู้ที่ใช้แต่โวหาร โดยพิสูจน์ให้เห็น อย่างเป็นรูปธรรมว่า “ข้อมูลเชิงประจักษ์” (Empirical Data) คือหัวใจสำคัญของการสื่อสารทางการเมืองที่ยั่งยืน ดังกรณีศึกษาของ ไตรรงค์ สุวรรณคีรี ผู้ส่งสารที่มีความรู้ลึกซึ้งและสามารถนำเสนอสารได้อย่างแม่นยำด้วยการผสมวาทศิลป์ผ่านช่องทางหลักคือรัฐสภา จนสามารถโน้มน้าวใจประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอด 42 ปี ท่ามกลางบริบทที่เปลี่ยนผ่านจากยุคประชาธิปไตยครึ่งใบสู่ยุคสื่อดิจิทัล จากผลการค้นพบดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ในระดับพรรคการเมืองและองค์กรนิติบัญญัติ โดยพรรคการเมืองควรสร้างกลไกสนับสนุนข้อมูลทางวิชาการและจัดตั้งทีมวิจัย (Think Tank) ให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อยกระดับคุณภาพการอภิปรายในสภาภาพรวม แทนการพึ่งพาเพียงศักยภาพส่วนบุคคลของนักการเมือง พร้อมทั้งเสนอให้นักการเมืองรุ่นใหม่ นำโมเดลวาทศิลป์ทางการเมืองบนฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ไปประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือควบคู่กับความนิยมทางการเมือง นอกจากนี้ สำหรับการวิจัยในอนาคต ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบวาทศิลป์ของนักการเมืองที่ได้รับฉายา “ดาวสภา” ในแต่ละทศวรรษเพื่อติดตามวิวัฒนาการและพลวัตของกลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองไทย ตลอดจนศึกษาพลวัตการสื่อสารของนักการเมืองรุ่นใหม่เมื่อต้องเปลี่ยนผ่านเข้าสู่พื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) และวิธีการรับมือกับความขัดแย้งในโลกเสมือนอย่างเท่าทัน

เอกสารอ้างอิง

- กรกนก นิลดำ. (2559). การสื่อสารทางการเมืองของนายกรัฐมนตรีที่มาจากทหาร. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชน บทจร. (2565). ตำนานของ ไตรรงค์ สุวรรณคีรี ดาวสภา ปชป. ผู้เป็นที่ปรีชานายกฯ ยุคป่าเปรม และยุคประยุทธ์. เรียกใช้เมื่อ 11 มกราคม 2569 จาก <https://www.thepeople.co>
- ไทยโพสต์. (2565). ดร.ไตรรงค์: 40 ปีบนถนนการเมือง พรรค ปชป.มีอะไรต้องปรับเปลี่ยน. เรียกใช้เมื่อ 11 มกราคม 2569 จาก <https://www.thaipost.net>
- นันทนา นันทวโรภาส. (2558). สื่อสารการเมือง: ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิรธรอง รามสูต และคณะ. (2562). การจัดการปัญหาข่าวลวง (Fake News) ในบริบทสื่อและสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มติชนทีวี. (2565). วิวาทะ ไตรรงค์ สุวรรณคีรี: เราได้ส.ส.ไร้คุณภาพ เพราะประชาชนส่วนหนึ่งไม่ได้ใช้สมองในการเลือก. เรียกใช้เมื่อ 11 มกราคม 2569 จาก <https://x.com/matichonweekly/status/1612721919924785152>

- มิรันตี บุญแก้ว. (2550). ภาพผู้นำทางการเมืองตัวอย่าง ในระบอบประชาธิปไตยของดร.ไตรรงค์ สุวรรณคีรี. เรียกใช้เมื่อ 11 มกราคม 2569 จาก <https://www.kpi-lib.com/elib/cgi-bin/opacexe.exe?op=mmvw&db=Main&skin=&mmid=3998&bid=11300>
- Almond, G. A. & Powell, G. B. (1980). *Comparative politics today: A world view*. (2nd ed.). Boston: Little, Brown.
- Berlo, D. K. (1960). *The process of communication: An introduction to theory and practice*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Deutsch, K. W. (1969). *The nerves of government: Models of political communication and control*. New York: The Free Press.
- McCombs, M. E. & Shaw, D. L. (1972). The agenda-setting function of mass media. *Public Opinion Quarterly*, 36(2), 176-187.
- McNair, B. (2011). *An introduction to political communication*. (5th ed.). London: Routledge.